

I Göingehövdingens fotspår

– en resa längs snapphanevägen mellan Verum och Lundby

I Gøngehøvdingens fodspor

– en rejse langs snapphanevejen mellem Verum og Lundby

I Göingehövdingens fotspår

Den svensk-danska historien under 70 år, från 1610–1680, är fylld av dramatik som för alltid kommer att vara en del av vårt ursprung. Under just denna period levde Svend Poulsen som enligt traditionen sägs vara född vid Skeingesjön i Verums socken. Han som nu gått till historien som "Göingehövdingen". Denna broschyr handlar om en tid som vi brukar kalla snapphaneprodukten. Än idag finns det mycket att se och lära om vad som egentligen hände. Göingehövdingens liv delades mellan snapphanelandet i norra Skåne och södra Halland samt flera platser på södra Själland. På samtliga platser lever den dramatiska historien kvar. Områdena väl värda ett besök.

IDÉ & PRODUKTION: competence reklambyrå, Osby
 TRYCK: Litografen, Vinslöv FOTO OMSLAG: Sven Persson
 FOTO ÖVRIGT: Arkiv, Magnus Augustsson, Johnny Billinger, Sven Persson, Ebbe Persson
 ©2010 Ett samarbete mellan Osby kommun, Snapphanerikets Turistförening, Claes Ruderstam, Foreningen Svend Gønge och Køge Turistbureau.

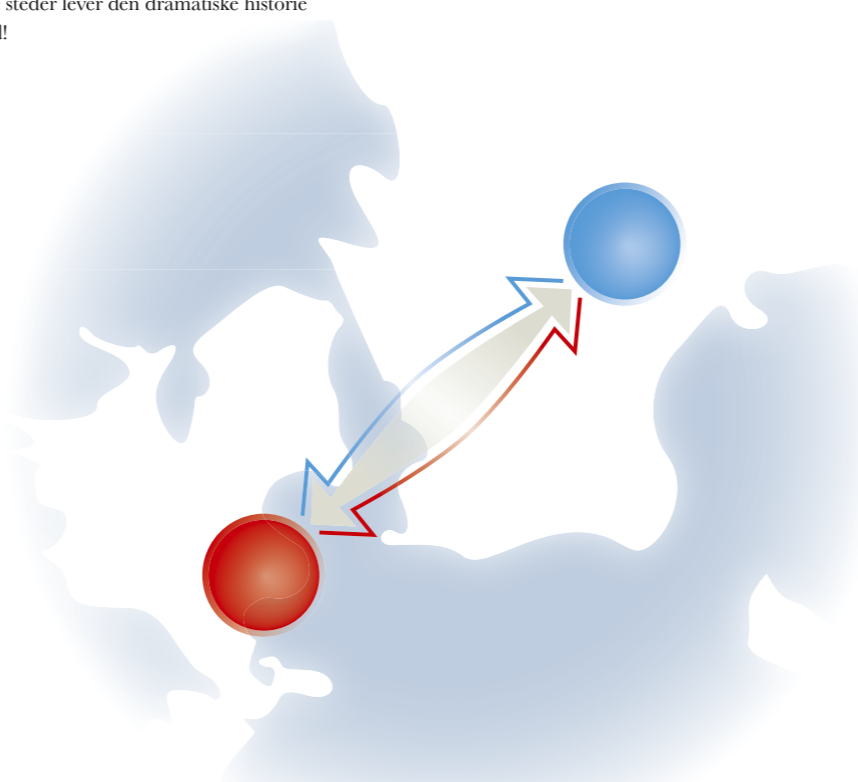

- 1. **Køge** s 6
- 2. **Svenskekløften i Hesede Skov** s 6
- 3. **Stevns** s 7
- 4. **Fladsåen** s 7
- 5. **Snesere** s 8

- 6. **Sjølte** s 10
- 7. **Lundby** s 11
- 8. **Jungshoved** s 12
- 9. **Svend Gønges Hule** s 14
- 10. **Vordingborg** s 14
- 11. **Nyord** s 15

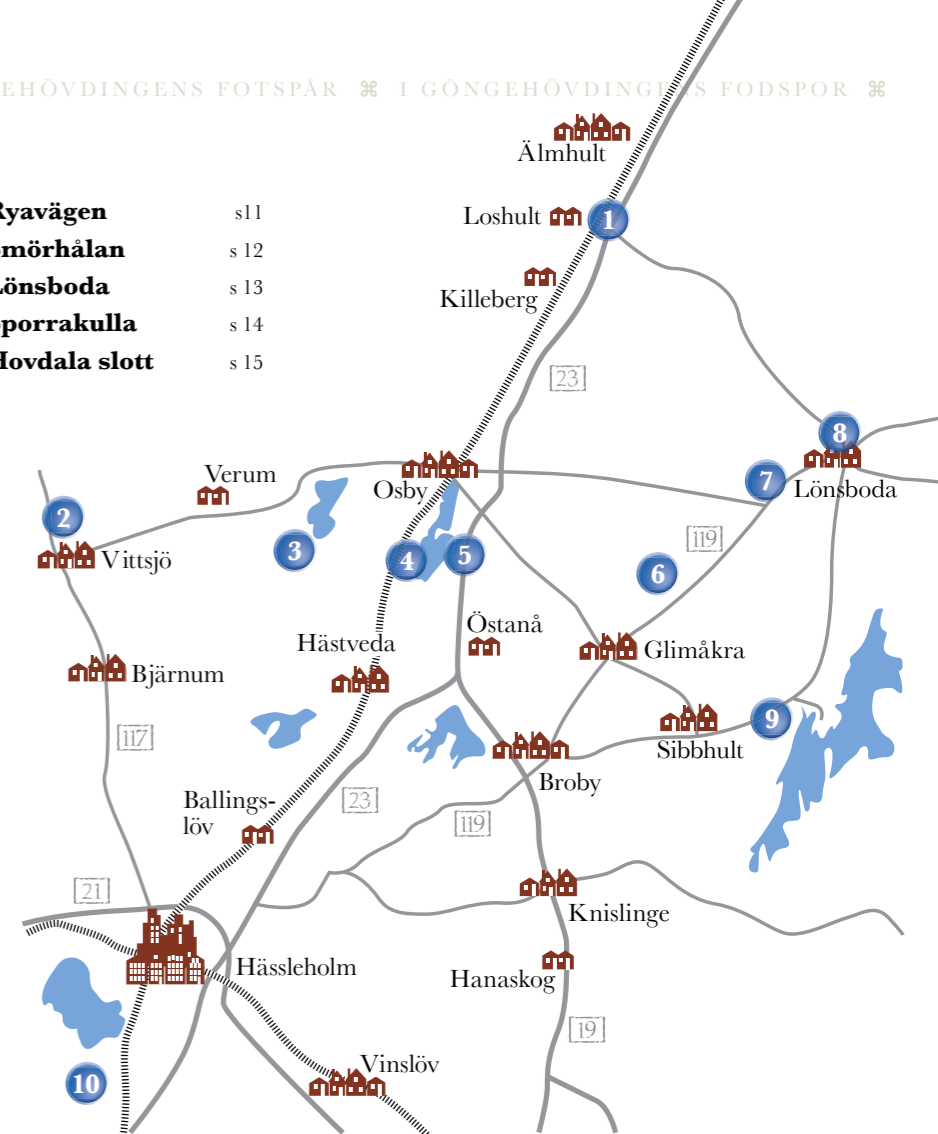
I Gøngehövdingens fodspor

Den svensk-danske historie er også fra 1610 til 1680 fyldt med en dramatik, som for altid vil være en del af vores fortid. Netop i de 70 år levede Svend Poulsen, som menes at være født ved Skeingesøen i Verum Sogn. Han er nu gået over i historien som "Gøngehövdingen". Denne brochure handler om en tid, som vi kalder snapphanetiden. Den dag i dag findes der meget at se og lære om, hvad der egentlig skete dengang. Gøngehövdingens liv blev delt mellem snapphanelandet i det nordlige Skåne, det sydlige Halland og flere områder på Sydsjælland. Alle steder lever den dramatiska historie endnu og er så sandelig et besøg værd!

- 1. **Loshult** s 6
- 2. **Vittsjö** s 7
- 3. **Björkeberga** s 8
- 4. **Sibbarps skans** s 9
- 5. **Hönjarums skans** s 10

- 6. **Ryavägen** s 11
- 7. **Smörhålan** s 12
- 8. **Lönsboda** s 13
- 9. **Sporrakulla** s 14
- 10. **Hovdala slott** s 15

Snapphaneland

Snapphaneland, göingarnas hemort, gränsområdet mellan Skåne och Småland. Under 1600-talet drabbades gränslandets befolkning hårt av de grymma svensk-danska krigerna. Det var här som de dansksinnade göingarna kämpade för sitt gamla fosterland mot de brutala svenska trupperna. Hjältar i det danska riket. Rövarband enligt de svenska myndigheterna. För snapphanarna handlade det om frihet och att få leva i fred. Att inte bli bestulna eller tvingade att utfodra svenska soldater. Att inte få sina hem nerbrända. Att som snapphane inte bli infångad, avrättad och steglad. Efter att ha varit danskt sen tidig medeltid blev Göinge och hela Skåne svenskt 1658.

Snapphaneland

Snapphaneland, göngernes hjemstavn, er grænscområdet mellem Skåne og Småland. I 1600-tallet ramtes netop det område hårdt af de grusomme krige mellem Danmark og Sverige. Det var her, de dansksindede göngere kæmpede mod de brutale svenske tropper. De var helte i det danske rige. Røverbander ifølge de svenske myndigheder. For snapphanerne handlede det om frihed og om at få lov til at leve i fred. Ikke at blive plyndrede og tvungne til at brodføde de svenske soldater. Ikke at få sine hjem nedbrændte. Som snapphane ikke at blive taget til fange, henrettet og sat på hjul og stejle. Efter at have været dansk siden den tidlige middelalder, blev Gønge og hele Skåne svensk i 1658.

Snapphanar

I Göingebygden var de flesta bönder med egna smågårdar under 1600-talet. De levde av vad naturen gav och ansågs som stolta och okuvade. De var också skickliga hantverkare där den räfflade allmogebössan ses som ett utmärkt exempel på genuin smideskonst. Bössans konstruktion gjorde dem till extremt bra skyttar. Under Skånska kriget 1675–79 drevs många av bönderna ut i skogen där de fungerade som gerillasoldater på den danska sidan. Då sattes det upp militärt organiserade friskyttförband som leddes av en friskyttkapten. Förband som vållade de svenska soldaterna både problem och förluster. Efter freden i Lund flydde många överlevande snapphanar till Danmark.

Snaphaner

I Gøngelandet var de fleste selvejende bønder i 1600-tallet. De levede af, hvad naturen gav dem, og de blev opfattet som et stolt og ukueligt folkefærd. De var også dygtige håndværkere og den riflede almuebøsse – gøngebøssen – er et udmærket eksempel på deres enestående smedekunst. Bøssens konstruktion gjorde gøngerne til ekstremt dygtige skytter. Under den skånske krig fra 1675 til 1679 blev mange af bønderne drevet ud i skovene, hvor de optrådte som guerillasoldater på dansk side. Der blev oprettet friskyttforbund, som blev ledet af en friskyttkaptajn. Disse friskyttkorps voldte de svenske soldater store problemer og tab. Efter freden i Lund flygtede mange overlevende snaphaner til Sjælland.

Göingehövdingen Svend Poulsen

Göingehövdingen och snapphaneledaren Svend Poulsen är en av de största hjältarna i Danmarks historia, känd för sin tappra kamp för frihet under Carl Gustavkrigen 1658–1660. Svend Poulsen anses vara född i Verums socken väster om Osby. Enligt tradition i en enkel stuga som tillhörde Bjørkeberga gård. Redan som 15-åring gick han ut i krig i Tyskland och Holland för kung Christian IV. Därefter bodde han många år i Halland. Under Carl Gustavkrigen deltog han i försvaret av Köpenhamn. Han skickades redan sommaren 1658 till Sydsjälland för att mobilisera bönderna att kämpa mot svenskarna och göra dem så mycket skada det gick. Bedrifterna som Svend Poulsen och hans folk genomförde på Sydsjälland är många. De är förknippade med många historiska platser som man fortfarande kan besöka. Efter krigsslutet 1660 bodde Svend i Lundby fram till sin död mellan 1679 och 1690.

Gøngehøvdingen Svend Poulsen

Gøngehøvdingen, snaphanelederen Svend Poulsen, er en af de store helteskikkelser i dansk historie, kendt for sin uforfærdede frihedskamp under Carl Gustav-krigene 1658-1660. Svend Poulsen anses at være født i Verum Sogn, ifølge traditionen i en enkel hytte under Bjørkeberga gård. Som 15-årig gik han i krig i Tyskland og Holland med sin konge, Chr. IV, og i mange år boede han i Halland. Under Carl Gustav-krigene deltog han i forsvaret af København, og han blev i sommeren 1658 sendt til Sydsjælland for at rejse bønderne til kamp mod svenskerne og gøre dem så meget "Af breck og Schade", som kongen skrev i sin befaling. De mange bedrifter, Svend Poulsen og hans folk udførte på Sydsjælland er utallige, og de knytter sig til mange historiske steder, som man stadig kan besøge. Efter krigens afslutning i 1660 bosatte Svend Poulsen sig i Lundby, hvor han levede til sin død mellem 1679 og 1690.

Loshult

N56° 29,918' E14° 4,038'

Väg 23 mellan Osby och Älmhult.

1.

Loshultskuppen Överfallet i juli 1676 tog de svenska soldaterna med total överraskning. Flera stupade redan vid den första anfallsvägen. På ängarna utanför Loshult hade flera hundra göingar och ett antal danskar lagt sig i bakhåll. Målet var en stor svensk konvoj som hade slagit läger på ängarna. När trumpeterna ljöd stormades och plundrades de vagnar som var fyllda med penningtunnor. Allt skingrades och fördelades bland bönder på båda sidor om gränsen. Inte förstod man då att detta överfall skulle gå till historien som en av snapphanetidens mest kända händelser. I Loshult finns en teatergrupp som spelar utomhusteater med snapphanetiden som tema.

Loshultskuppet Overfaldet i juli 1676 var en total overraskelse for de svenske soldater. Mange soldater blev dræbt allerede ved den første angrebsbølge. På engene uden for Loshult havde flere hundrede gønger og et antal danske soldater lagt sig i baghold. Målet var en stor svensk konvoj, som havde slået lejr på engene. Da trompeterne gjaldede, angreb og plyndrede de vognene, som var lastet med tønder fyldt af penge. Alle pengene blev delt ud mellem bønderne på begge sider af den dansk-svenske grænse. Dengang vidste man ikke, at dette overfald skulle gå over i historien som en af snapphanetidens mest berømte begivenheder. I Loshult findes en teater-gruppe, Kuppmaakarna, som spiller friluftsteater med snapphanetiden som tema.

FOTO: Ebbe Persson

Vittsjö

N56° 18,351' E13° 41,290'

Väg 117, 2,5 mil norr om Hässleholm

2.

Vittsjö var vid denna tid dansk gränsocken mot Sverige och har varit skådeplats för många dramatiska händelser under 1600-talet. I februari 1612 drabbade danska och svenska soldater samman på Vittsjö vång. Hundratals svenska soldater stupade och den svenske kungen Gustav II Adolf gick med sin häst igenom isen i Dragsån. I Vittsjö finns det också en större skansanläggning från tidigt 1600-tal. Snapphanestatyn Ubbe påminner om de många snapphanar som var verksamma i socknen under Skånska kriget. Skansen liksom minnesstenen från slaget i Vittsjö finns i norra delen av Vittsjö by alldeles öster om väg 117. Välj den skyltade avtagsvägen mot Vittsjö Camping strax intill den norra järnvägsövergången.

Vittsjö var på den tid et dansk grænsesogn mod Sverige og har været skueplads for mange dramatiske begivenheder i 1600-tallet. I februar 1612 stødte danske og svenske soldater sammen på en eng ved Vittsjö. I hundredvis af svenske soldater omkom, og den svenske konge Gustav II Adolf gik med sin hest gennem isen i Dragsåen. I Vittsjö findes der også et større skansanlæg fra tidligt i 1600-tallet. Snapphanestatuen Ubbe minder os om de mange snapphaner, som var virksomme i sognet under den skånske krig. Skansen og mindestenen for slaget i Vittsjö findes i den nordlige del af Vittsjö by, lige øst for vej 117. Vælg den skiltede afkørselsvej mod Vittsjö Camping tæt på den nordlige jernbancoverskæring.

Køge

N55° 27,0' E12° 11,0'

Väg E20, 43 km syd Köpenhamn

Det var ved Køge Svend Poulsen gik i land, da han indledte sin sydsjællandske guerillakrig. Køge har nogle af Danmarks ældste byhuse helt tilbage fra 1500-tallet.

Det var vid Køge som Svend Poulsen gick i land när han inledde sitt gerillakrig på Sydsjälland. Køge har några av Danmarks äldsta hus, ända från 1500-talet.

1.

Svenskekløften

N55° 17,2040' E11° 58,1400'

Väg E47, 74 km syd Köpenhamn, afart 54 mot Næstved

I Hesele Skov ligger Svenskekløften, hvor Gøngehøvdingen og hans snapphaner ifølge overleveringen skulle have overfaldet en svensk styrke og "tilintetgjort" den.

I Hesele Skog ligger "Svenskekløften". Enligt gamla dokument överföll och tillintetgjorde Gøngehøvdingen och hans snapphanar en svensk styrka i skogen.

2.

Stevns

N55° 16,22' E12° 17,29'

Väg 261, 19 km syd Køge

En af Svend Poulsens bedste og mest betroede mænd, Lauridz Hemmingsen, var født i Lyderslev på Stevns, hvor der står en mindesten for ham ved kirken.

En av Svend Poulsens bästa och mest betrodda män, Lauridz Hemmingsen, föddes i Lyderslev på Stevns. Vid kyrkan står idag en sten rest till hans minne.

3.

Fladsåen

Väg E47, afart 265 Næstved

Svenskernes kampmoral var ringe, og de søgte at undgå kamp, snapphanerne satte efter og nåede dem ved Fladsåen. I løbet af fire dage dræbtes 96 svenske soldater.

Kampmoralen bland svenskarna var så liten att de försökte undvika strid. Snapphanarna jagade dem och hann ifatt styrkan vid Fladsåen. Under fyra dagar dödades 96 svenska soldater.

4.

Björkeberga

N56° 21,538' E13° 52,782'

Från Osby, Skeingevägen mot Verum ca 8 km sedan höger mot Skeingeborg

3.

Björkeberga Vid Skeingesjöns sydvästra strand ligger Björkeberga gård. Området ligger i Verums socken ca en mil sydväst om Osby. I detta område föddes sannolikt en av Danmarks största frihetshjältar, Svend Poulsen. Hela området är naturskönt med lövskog och omgivet av vatten. Här flyter både Vieån och Helge å med utlopp i Skeingesjön. I området finns också Skeingeborg, en av Skånes märkligaste borgruiner från tidig medeltid, med en mäktig åttakantig ringmur och ett strategiskt läge vid vattenvägarna. Runt hela området går en naturled vid namn Vieåleden.

Björkeberga Ved Skeingesøens sydvestre bred ligger Björkeberga gård. På dansk: Birkebjerggård. Området ligger i Verum Sogn, ca. 10 kilometer sydväst for Osby. Her fødtes efter al sandsynlighed en af Danmarks største frihedshelte: Svend Poulsen. Hele området er naturskønt med tidstypisk løvskog omgivet af vand. Her flyder både Vieåen og Helge å med udlob i Skeingesøen. I området findes også Skeingeborg, en af Skånes mest bemærkelsesværdige borgruiner fra tidlig middelalder med en mægtig ottekantet ringmur strategisk placeret ved vandvejene. I hele området går en natursti ved navn Vieåleden.

Sibbarps skans

N56° 21,286' E13° 58,380'

Från Osby, Hässleholmsvägen mot Hästveda ca 3 km sedan höger mot Sibbarps skans

4.

En av de viktigaste vägarna från Sverige till Skåne och Danmark gick förbi Sibbarps skans. Den danske kungen insåg vikten av att försvara gränsen och satte ett antal tyska legosoldater i arbete med att bygga skansen. Efter en räd i Skåne passerade en svensk trupp Sibbarps skans i september 1657, på väg hem till Sverige. Där mötte de en trupp göingar och danska soldater under ledning av Knud Ulfeldt. En häftig strid uppstod och många stupade på båda sidor. Vid en inspektion efteråt lyckades en svensk soldat med sina sista krafter skjuta Knud. På platsen finns idag en sten, rest för att hedra Knud Ulfeldt och de soldater som stupade. Här ligger även Stabhultsgården, som visar hur man bodde under 1600-talet. Skansen ligger naturskönt i lummig bokskog, nära Helgeåns utlopp i den vackra Osbysjön. I området finns också ett Bed & Breakfast.

En af de vigtigste veje fra Sverige til Skåne og Danmark passerede Sibbarps skanse. Den danske konge indså vigtigheden af at forsvare grænsen mod Sverige og ansatte tyske lejesoldater til at bygge skansen. Efter et indfald i Skåne passerede en svensk soldatertrop på vej hjem til Sverige i september 1657 Sibbarps Skanse. Her mødte de en gruppe gonger og danske soldater under ledelse af Knud Ulfeldt. En heftig strid opstod, og der var mange faldne på begge sider. Ved en efterfølgende inspektion lykkedes det en svensk soldat at skyde Knud Ulfeldt. På stedet findes i dag en sten, som er rejst for at mindes Knud Ulfeldt og de faldne soldater. Her ligger også Stabhultsgården, hvor man kan se, hvordan man boede i 1600-tallet. Skansen ligger naturskønt i en frodig bøgeskov tæt ved Helge ås udlob i den smukke Osbysø. I området findes en Bed & Breakfast.

Snesere

N55° 9,553' E11° 95,498'

E20 avfart 38, lille landsby vest for Broderup og Tappernoje

5.

Engang i den hårde vintertid kom Svend Poulsen forklædt som en gammel kone ind til en svensk hovedsmand og tilbød at vise, hvor Svend Poulsen holdt sig skjult. Hovedsmanden, der var meget opsat på at få fat i den slemme snaphane, udsendte straks en trop ryttere, som tiggerkællingen førte ad Snesere til. Men i nærheden af Snesere Skov (i dag Overdrevsskoven) kastede han kvindekælleren og råbte: "Her har I Svend Poulsen, tag ham, hvis I kan!", hvorefter han satte af sted på sin lille kvikke hallandshest ud over Snesere Sø, der nyligt var tilfrosset. Isen var dog stærk nok til at bære en enlig rytter. Svenskerne satte efter Gøingehövdingen ud over søen, men derved brast isen, og alle styrtede igennem og druknede, mens Svend Poulsen nåede over på den anden side og forsvandt. >

En gång på vintern kom Svend Poulsen förklädd till en gammal kvinna till en svensk kapten och erbjöd sig att visa var Svend Poulsen gömde sig. Kaptenen som var mycket angelägen att få tag i snapphanen, sände genast en ryttartrupp som en tiggarkärring förde mot Snesere. Men i närheten av Snesere skog kastade han kvinnokläderna och ropade: "Här har ni Svend Poulsen, ta honom om ni kan", varefter han red iväg på sin lilla snabba hallandshäst på den nyfrosna Snesere sjö. Isen var stark nog att bära en ryttare. Svenskarna gav sig iväg efter Göingehövdingen ut över sjön. Isen höll inte för alla svenskarna som gick igenom och drunknade. Svend Poulsen nådde över på andra sidan och försvann. >

Snesere Sø: (ved landevejen mellem Snesere og Tappernoje). Den folkelige overlevering fortæller, at Svend Poulsen lokkede en flok svenske ryttersoldater til at vove sig ud på den tilfrosne Snesere Sø. **Bårsevej 6, Sneseregård:** Her lå Svend Poulsens gård i Snesere, som han fik af Kong Frederik III sammen med Lundbygård som betaling for sine udlæg under Carl Gustav-krigene. **Præstegården:** Her var to svenske kvartermestre indkvarterede under krigen. Svend Poulsen hørte, at de fik leveret store mængder "fedenød" og slagtekvæg. Han og hans mænd stormede præstegården, hvor det kom til kamp. De to kvartermestre, >

Snesere sjö: (på vägen mellan Snesere och Tappernoje). Den folkliga traditionen säger att Svend Poulsen lockade en grupp svenska soldater att prova på att våga sig ut på den frusna Snesere sjö. **Bårsevej 6 Sneseregård:** Detta var Svend Poulsens gård i Snesere, som han fick av kung Frederik III tillsammans med Lundby gård som betalning för sina omkostnader under Carl Gustavskrigen. **Prästgården:** Här var två svenska kvartermästare inkvarterade under kriget. Svend Poulsen fick höra att de fick stora mängder förnödenheter levererade till gården. Han och hans män stormade prästgården. De två kvartermästarna, Mogens Johansson och Sven Andersson dödades. >

Mogens Johansson af major Patriks kompagni, og Svend Andersson af ritmester Horns kompagni, blev begge dræbt. I øvrigt var præsten i Snesere, Mester Albret, medvirkende til, at en af Svend Poulsens bedste mænd, Lauridz Hemmingsen fra Sjolte (i Carit Etlars romaner Ib Abelson) blev henrettet, da præsten ved retten bevidnede, at Lauridz Hemmingsen havde været med ved overfaldet i Snesere Præstegård. Lauridz Hemmingsen blev henrettet i maj 1660 og sat på hjul og stejle. **Snesere** har en af Danmarks største landsbykirker.

Præsten i Snesere bidrog till att en av Svend Poulsens bästa män Lauridz Hemmingsen avrättades. Han vittnade i rätten att Lauridz hade varit inblandad i attacken på prästgården. **Snesere** har en av Danmarks största landsortskyrkor.

Hönjarums skans

N56° 20,956' E14° 0,846'

Väg 19, 5 km söder om Osby

5.

På sommaren 1678 skapade 150 snapphanar en ring runt Hönjarums skans. Syftet var att stoppa leveranserna och på så sätt svälta ut de 30 svenska dragoner och hästar som hade som uppgift att skydda väg och bro över Helge å. Fänrik Erick Springare kunde till slut inte göra något motstånd när friskyttarna gick till attack. Hönjarums skans intogs och därmed kontrollerades vägen till Kristianstad. De svenska dragonerna transporterades sedan till fots till Kristianstad. Bara några veckor efter denna händelse intog dock svenskarna Kristianstad. Hönjarums skans ligger naturskönt vid Helge å. I området finns även ett mycket välbevarat spinneri för exklusiva visningar.

I sommeren 1678 dannede 150 snaphaner en ring rundt om Hönjarum skanse. Formålet var at stoppe leverancerne og på den måde udsulte de 30 svenske dragoner og deres heste, som skulle vogte vej og bro over Helge å. Fänrik Erick Springare kunne til slut ikke gøre modstand, da friskyttterne gik til angreb. Hönjarums Skanse blev indtaget, og dermed kontrollerede snaphanerne vejen til Kristianstad. De svenske dragoner transporterades senere til fods til Kristianstad. Kun få uger efter denne begivenhed indtog svenskerne dog Kristianstad. Hönjarums Skanse ligger naturskönt ved Helge å. I området findes også et særdeles velbevaret spinderi, hvor man kan bestille rundvisning.

Sjolte

N55° 10' E12° 1'

Lige vest for Sankt Peders Kapel ved Strandvejen langs Præsto Fjord ligger den lille landsby Sjolte

6.

I Sjolte boede Lauridz Hemmingsen. Han var Svend Poulsens næstkommanderende og deltog i mange udfald mod svenskerne. Kort efter bataljen ved Snesere Præstegård havde svenskerne fået fat på Lauridz og han blev dødsdomt ved Thurebygård Ting (Thureby Birketing) i Faxø Herred for deltagelse i overfaldet i Præstegården. To dage efter, den 27. maj 1660 – samme dag som Danmark og Sverige sluttede fred – fandt henrettelsen sted, og hans lig blev sat på hjul og stejle.

Vejsidebomber Et sagn fortæller, at snaphanerne havde udviklet en slags bomber, der eksploderede eller udsendte dræbende skud, når nogen kom til at træde på dem eller på de snubletråde, der udgik fra dem. De kaldte dem for "selvskud" og satte dem på landevejen, der løber langs Præsto Fjord, mens snaphanerne selv lå i skjul og holdt udkig inde i Leestrup Skov.

I Sjolte bodde Lauridz Hemmingsen. Han var Svend Poulsens nærmeste mand og deltog i mange strider mod svenskarna. Kort efter striden vid Snesere præstgård fick svenskarna tag på Lauridz och han dömdes till döden vid Thurebygård ting i Faxø Härad för inblandning i överfallet. Två dagar därefter, den 27 maj 1660 – samma dag som Danmark och Sverige slöt fred, avrättades han.

Vägbomber – En sägen berättar att snapphanarna hade utvecklat ett slags bomb som exploderade när någon trampade på den eller att den utlöstes via fångstsnöre. De kallades för "självskott" och placerades på vägen längs Præsto fjord. Snapphanarna själva höll utkik i skydd inne i Leestrup skog.

Ryavägen

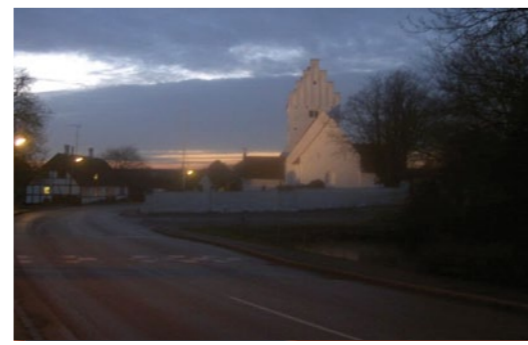
N56° 19,630' E014° 09,780'

Väg 119, 2 km från Glimåkra mot Lönsboda, sväng vänster

6.

Ryavägen är en av Skånes äldsta vägar. Den band samman det danska Skåne med Småland och det svenska riket. Under slutet av 1600-talet var det inte helt riskfritt att ta sig fram här då det fanns gott om snapphanar i den mörka göingeskogen. På hemmanet Ugglebo (senare Uggletorp) i norra delen av Glimåkra socken bodde änkan "Uggle-Kittan" med sina sju söner. Domstolsprotokoll visar att tre av dem, Pehr, Sven och Nils, härjade vilt i bygden under snapphanetiden. De ägnade sig åt stöld, våld och till och med mord. Efter det att en svensk ryttartrupp brändt deras hem sökte de sig till skogs. Tillsammans med snapphanekaptenen Caspar Due härjade de längs Ryavägen. Uggleherrarna, som de kallades, togs senare till fånga och avrättades vid Loshult.

Ryavägen er en af Skånes ældste veje. Ryavägen forbandt det danske Skåne med Småland og dermed Sverige. I slutningen af 1600-tallet var det ikke risikofrit at rejse her, da der fandtes mange snaphaner i den mørke göngeskov. På gården Ugglebo (senere Uggletorp) i den nordlige del af Glimåkra Sogn boede enken "Uggle-Kittan" med sine syv sønner. En retsprotokol viser, at tre af dem, Pehr, Sven og Nils, hærgede vildt i området i snaphanetiden. De beskæftigede sig med tyveri, vold og tilmed mord. Efter at en svensk ryttertropp havde brændt deres hjem, søgte de til skovs. Sammen med snaphanekaptajnen Caspar Due hærgede de langs Ryavägen. Uggleherrarna, som de blev kaldt, blev senere taget til fange og henrettet ved Loshult.

Lundby

N55° 6' E11° 52'

E47, ærfart 265, 90 km syd Köpenhamn.

7.

Som en del af sin aflønning fra krigens tid fik Svend Poulsen af kongen 1661 overdraget Lundbygård, som dengang lå inde i landsbyen (Gammel Lundby), omtrent dér, hvor der i dag er teglværk. Gården var i dårlig forfatning og det lykkedes aldrig Svend Poulsen at få den på fode. Han måtte midt i 1670'erne opgive gården og flyttede ind i et lille gadehus, der lå på hjørnet af Manglekærvej, lige over for kirken. Her levede han sammen med sin datter Gertrud og vogtede blandt andet gæs for hende. Gadehuset blev først revet ned i 1909.

I 1963 opsattes en mindesten for Svend Poulsen vest for Lundby Kirke. Den står lige ud til den store parkeringsplads. På stenen står teksten, som ses til venstre. Nord for Lundby ligger den nuværende Lundbygård, som imidlertid først blev opført i 1700-tallet. Bestil lokal guide: tlf. +45 6130 1004 eller mail goenge@lundbyweb.dk.

Som en del av sin avlöning från kriget fick Svend Poulsen Lundbygård av kungen 1661. Då låg gården mitt inne i staden (Gamla Lundby) ungefär där det idag ligger ett tegelbruk. Gården var i dåligt skick och Svend lyckades aldrig få den på fötter. Han var tvungen att ge upp gården i mitten på 1670-talet och flytta till ett mindre hus som låg intill kyrkan. Här levde han tillsammans med sin dotter Gertrud. Huset revs så sent som 1909.

År 1963 restes en minnessten för Svend Poulsen väster om Lundby kyrka. Den står alldeles invid den stora parkeringsplatsen. På stenen står texten här till vänster. Norr om Lundby ligger den nuvarande Lundbygård som byggdes först under 1700-talet. Beställ lokal guide: tel. +45 6130 1004 eller maila goenge@lundbyweb.dk.

VED DENNE STEN SKAL MINDES
GØNGEHØVDINGEN SVEND POVELSEN
FOR TROSKAB, MOD OG DAAD FOR FÆDRELANDET
I SVENSKEKRIGENS ONDE DAGE.
LUNDBY BLEV HANS HJEMSTED EFTER 1660

Smörhålan

N56° 23,585' E14° 15,531'

Väg 23, avfart Osby mot Lönsboda 19,4 km.

Följ skyltning "Svarta bergen"

7.

Smörhålan är en grotta som sägs ha varit ett tillhåll för skogens män och snapphanar. En vandringslinga på 1,3 km passerar grottan som ligger nära Svarta Bergen, ett dagbrott där den eftertraktade svarta graniten har brutits i över hundra år. På platsen finns en utställning med berömda konsthantverk och servering. I närheten ligger också den idylliska Hjertasjön, med bad och övernattningsmöjligheter.

Smörhålan (Smørhullet) er en grotte, som siges at have været tilholdssted for skovens mænd og snaphaner. Efter sigende har den fået sit navn, fordi de lokale bønder lagde madvarer til snaphanerne i grotten. En vandresti på 1,3 kilometer passerer grotten, som ligger i nærheden af Svarta Bergen i Hægghult, et stenbrud, hvor den eftertragtede sorte granit, diabas, har været brudt i over 100 år. På stedet findes en udstilling med berømt kunsthåndværk og en café. I nærheden ligger også den idylliske Hjertasjön med badestrand og overnatningsmuligheder.

Lönsboda

N56° 23,8319' E14° 19,248'

2 mil öster om Osby

8.

Örkened bränns. Karl XI:s tålmod var slut. Under hela kriget har snapphanar och friskyttar härjat på den svenska sidan om gränsen, överfallit soldater och ställt till förtret för svenskarna. För att tvinga befolkningen till lydnad uttalades fasansfulla hot mot de socknar som hyste snapphanar. När hoten inte hjälpte statuerade kungen i maj 1678 ett kusligt exempel i Örkeneds socken, nuvarande Lönsboda: – Bränn alla hus. Döda alla vuxna män. Från tre håll arbetade svenska soldater skoningslöst med att bränna och döda. De flesta lyckades fly till skogs. Först sedan soldaterna dragit vidare kunde befolkningen återvända till sina nedbrända hus och gårdar. Lönsboda ligger mitt i snapphaneland och är en av Skånes till ytan största socknar. Orten har ett mycket omfattande utbyte med Lundby i Danmark, den plats där Göingehövdingen levde sina sista dagar.

Örkened brændes ned. Kong Karl den XI:s tålmodighed var forbi. Under hele krigen havde snaphaner og friskytter hærgtet på den svenske side af grænsen, overfaldet soldater og gjort livet surt for svenskerne. For at tvinge befolkningen til at adlyde truede han de sogne, der husede snaphaner. Da truslerne ikke hjalp, ville kongen i maj 1678 statuere et skræmmende eksempel i Örkened Sogn, det nuværende Lönsboda. – Brænd alle huse og gårde! Dræb alle voksne mænd! Fra tre sider af sognet gik soldaterne i gang med skånselsløst at nedbrænde og dræbe. Det lykkedes de fleste at flygte til skovs. Først da soldaterne var draget videre, kunne folk vende tilbage til deres huse og gårde. Lönsboda ligger midt i snaphaneland og er i omfang Skånes største sogn. Lönsboda har et intensivt samarbejde med Lundby i Danmark, hvor Gøingehövdingen Svend Poulsen levede sine sidste dage.

Jungshoved

N55° 5' E12° 8'

E47, avfart 265, 97 km syd Köpenhamn

8.

I egnen omkring Jungshoved Slot færdedes Svend Poulsen og hans snaphaner/gonger ofte for at overvåge fjendens bevægelser, og de overraskede og nedsablede mindre transporter og ryttere, som ledsagede de svenske proviantvogne og forsyningstransporter. Den svenske oberst på Jungshoved Slot satte en pris på Svend Poulens hoved. En aften, da obersten sad i vinduet og så ned i gården, gennemborede en kugle hans hoved. Der lød et plask i voldgraven, og alt blev igen stille. Soldaterne ilede til samlingspladsen i slotsgården, men i samme øjeblik kom en svenskkædet og svenskaltende ordonnans ridende over vindebroen ind i gården. >

I trakten kring Jungshoved slott færdades Svend Poulsen och hans snapphanar ofta för att spana på fiendens rörelser. De överföll mindre transporter och ryttere, som vaktade de svenska proviant- och försörjningstransporterna. Den svenske översten på Jungshoved slott, som hade utfäst ett pris på Svend Poulens huvud, satt en kväll i fönstret och såg ner på gården. Då genomborrade en kula hans huvud. Det hördes ett plask i vallgraven och allt blev stilla igen. Soldaterna strömmade till men i samma ögonblick kom en svensktalande ordonnans inridande över vindbryggan och ropade: – Jag har just mött lönnmördaren, han liknade Svend Gønge. Följ med, så skall jag visa vägen. Soldaterna följde efter till >

- Jeg har just mødt snigmorderen, han lignede Svend Gønge, råbte han. – Kom med, så skal jeg vise vej! Soldaterne fulgte den formodede svenske ordonnans ind i Oremandgårds skove, men da de kom ind i skovtykningen, myldrede det frem med bevæbnede mænd fra alle sider. De overmadede de svenske ryttere, der blev nedsablet eller taget til fange. Den, der skød den svenske oberst i vinduet, var Svend Poulsen selv. Eller "Svend Poul", som de lokale kaldte ham. Jungshoved Slot er nu nedrevet, og der er kun et voldsted tilbage.

Oremandgårdens skog. Men när de kom in i skogen dök det upp beväpnade män från alla håll. De svenska ryttarna övermanades och dödades eller togs till fånga. Den som sköt översten i fönstret, var Svend Poulsen. Jungshoved slott är nu rivet. På platsen finns nu bara några kullar.

Svend Gønges Hule

55,0861442 12,0176949

I Stavreby øst for Jungshoved Voldsted

Det er en lille jættestue tæt ved stranden. Vi ved ikke, om den har tilknytning til Gøingehövdingen, men den kan have haft det. Herfra er der udsigt til Nyord.

Det är ett gravröse vid stranden. Ingen vet om det haft någon anknytning till Göingehövdingen, men det är mycket möjligt. Härifrån kan man se ända till Nyord i Danmark.

9.

Sporrakulla

N56° 17,280' E14° 14,502'

Från Sibbhult kör Lönbodavägen ca 2 km mot Lönboda, sväng vänster och kör ytterligare 2 km, sväng höger

9.

Långt in i den steniga Kullaskogen ligger Sporrakulla gård på en höjd. De äldsta delarna av gården är från 1600-talet. Gårdens mest kände arrendator var Bernt Oredsen. Året efter det att Skåne blev svenskt 1659, blev han anklagad för att ha hyst och utspisat snapphanar. Byggnaderna som finns här idag kan hänföras till olika byggnadsepoker. Under senare tid har hela gården renoverats både byggnader och området utanför. I området har utgrävningar visat på bebyggelse så tidigt som under bronsåldern.

Langt inde i den stenede Kullaskogen på et højdedrag ligger Sporrakulla Gård. De ældste dele af gården er fra 1600-tallet. Gårdens mest kendte forpagter var Bernt Oredsen. Året efter at Skåne var blevet svensk – 1659 – blev han anklaget for at have huset og bespist snaphaner. Bygningerne, som findes på stedet i dag, kan henføres til forskellige tidsperioder. I de senere år er gården blevet renoveret, både med hensyn til bygninger og omgivelser. I området har udgravninger vist bebyggelse så tidligt som i bronzealderen.

FOTO: Sven Persson

Hovdala slot

N56° 6,2879' E13° 42,75'

Väg 117/Hovdalavägen 5 km söderut från Hässleholm, sväng höger följ skyltar 4 km

10.

Jens Mikkelsen från Jylland köpte Hovdala 1665. Trots att han hade varit räntmästare hos Christian IV, slöt han sig redan 1658 till svenskarna. Efter de danska framgångarna i början av Skånska kriget försökte Mikkelsen vända kappan efter vinden. Han bad den danske kungen om ett skyddsbrev. Denne såg dock Mikkelsen som en förrädare som sålt sig till svenskarna för egen vinnings skull. Sedan svenskarna 1678 återerövrade Kristianstad, anfölls Hovdala av snapphanar och retirérande danska trupper. Gården plundrades och brändes med undantag för porttornet. På tornets bastanta port syns märken efter kulor och yxhugg. Mikkelsen flydde mot sjön, där han fick tag i en båt. Från båten såg han lågorna från sin brinnande gård. Han räddade sig men återkom senare. Då lät han återuppföra slottet ännu större och ståtligare än förut. Jens adlades 1687 som Ehrenborg.

Jens Mikkelsen fra Jylland købte Hovdala Slot i 1665. Selv om han havde været rentemester hos Chr. IV, sluttede han sig allerede i 1658 til svenskerne. Efter den danske succes i begyndelsen af Skånske Krig forsøgte Jens Mikkelsen at vende kappen og bad den danske konge om et beskyttelsesbrev. Han opfattede dog Mikkelsen som en forræder, som havde solgt sig selv til svenskerne for vindings skyld. Efter at svenskerne i 1678 havde erobret Kristianstad, angreb snaphaner og retirérende danske soldater Hovdala. Gården plyndredes og nedbrændtes med undtagelse af porttårnet. I tårnets bastante port ses stadig mærker af kugler og øksehug. Mikkelsen flygtede ud mod Finjasøen, hvor han fik fat i en båd. Fra båden så han ildskæret fra sin brændende gård. Han reddede livet og vendte senere tilbage til Hovdala, som han lod genopføre. Denne gang endnu stateligere end før. Jens blev 1687 adlet af den svenske konge og fik navnet Ehrenborg.

Vordingborg

N55° 0,0' E11° 54,0'

E47, avfart 151, 97 km syd Köpenhamn

10.

Svend Poulsen planlagde nu sin hidtil største aktion, nemlig et angreb på Vordingborg Slot, som i 1658 endnu stod som i middelalderen. Den svenske garnison på slottet udgjorde et helt regiment, så han måtte have hjælp til denne operation. Han skrev til lensmand Christoffer Lindenow på Nyköbing Slot på Falster og til ritmester Schröder på Møn og bad om mandskab og hjælp: ”Vi kom til Vordingborg om morgenen og skød 27 ryttere ihjel og en kvartermester tog vi til fange, som blev sendt til Nyköbing Slot. Så drog Schröder over til Møn, men jeg blev på Sjælland.” Gøingehövdingen og ritmester Schröder sendte tre erobrede kanoner til Falster sammen med den tilfangetagne kvartermester. I dag ses slotsruinen og gåsetårnet midt i byen. Udstilling på Borgmuseet på ruinterrenet. Parkering på Slotstorvet.

Svend Poulsen planerede nu sitt hittills största överfall, nämligen ett anfall på Vordingborg slott. Den svenska garnisonen på slottet utgjorde ett helt regemente, så han måste ha hjälp. Han skrev till länsman Christoffer Lindenow på Nyköping slott på Falster och till ryttmästare Schröder på Mön och bad om manskap och hjälp. ”Vi kom till Vordingborg på morgonen och sköt ihjel 27 ryttare. Vi tog till fånga en kvartermästare, som sen blev skickad till Nyköping slott. Sen stack Schröder över till Mön medan jag stannade kvar på Sjælland.” Gøingehövdingen och ryttmästaren Schröder skickade tre beslagtagna kanoner till Falster tillsammans med den tillfångatagna kvartermästaren. Slotsruinen ligger idag mitt i staden. Besök gärna utställningen på Borgmuseet.

Nyord

N55° 3' E12° 13'

Ø ved den nordostlige ende af Mon. Nu forbundet med Mon med en dæmning og en bro

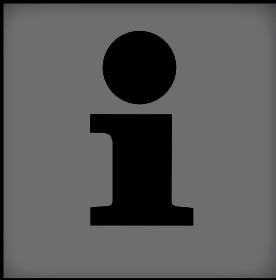
11.

Svenskerne havde nu indledt en voldsom jagt på Svend Poulsen. Gøngerne gik ”under jorden”, men Gøingehövdingen selv tog sammen med en gruppe gønger over til øen Nyord i Stege Bugt, hvorfra de fortsatte operationerne på Sjælland, så længe vandet var åbent, dvs. inden isen lagde sig og dermed muliggjorde svensk forfølgelse. Da bugten frøs til, tog Svend Poulsen og hans folk til København og deltog i byens forsvar. Nyord er i dag et besøg værd. Meget idyllisk landsby, hvor gårdene endnu ligger i landsbyen. Parkering uden for byen, historisk udstilling, whiskysmagning, gårdbutikker og haverestaurant.

Svenskarna inledde en våldsamt jakt på Svend Poulsen. Gøingarna gick ”under jorden”, men Gøingehövdingen själv hakade på en grupp göingar över till ön Nyord i Stege bukt. Därifrån fortsatte operationerna på Sjælland, så länge vattnet var öppet, det vill säga innan isen la sig och därmed möjliggjorde svensk förföljelse. När isen lagt sig i bukten, gick Svend Poulsen och hans män till Köpenhamn och deltog i stadens försvar. Nyord är idag värd ett besök. Mycket idyllisk by där gårdarna ännu ligger inne i byn. Parkering finns utanför byn. Här finns en historisk utställning, whiskyprovning, gårdsbutiker och trädgårdservering.

Turistinformation

– en god start på rejsen

STEVNS TURISTBUREAU

Havnevej 21
4673 Rødvig
Tlf. +45 56 50 64 64
stevns@stevnsinfo.dk
www.visitstevns.dk

NÆSTVED-EGNENS TURISTBUREAU A/S

Partner i Feriepartner Danmark
Det Gule Pakhus, Havnen 1
4700 Næstved
Tlf. +45 55 72 11 22 / Fax.+45 55 72 16 67
info@visitnaestved.com
www.visitnaestved.com

MØN - SYDSJÆLLAND TURISTBUREAU

Stege, Storegade 2
4780 Stege
Tlf. +45 55 86 04 00
info@visitmoen.com
www.visitmoen.com

MØN- SYDSJÆLLAND TURISTINFORMATION

Vordingborg, Ruinerrænet 1
4760 Vordingborg
Tlf. +45 55 34 11 11
www.visitvordingborg.com

KØGE TURISTBUREAU

Vestergade 1
4600 Køge
Tlf. +45 56 67 60 01
visitkoege@koege.dk
www.visitkoege.com

FAXE TURISTBUREAU

Postvej 3,
4654 Faxø Ladeplads
Tlf. +45 56 71 60 34 / Fax.+45 56 71 60 74
turist@visitfaxe.dk
www.visitfaxe.dk

Turistinformation

– en bra start på resan

OSBY TURISTBYRÅ

Besöksadress: Stationshuset
Östra Järnvägsgatan 3, Osby
Tel. +46 (0) 479-165 51
info@osbyturism.se
www.osbyturism.se

ÖSTRA GÖINGE TURISTBYRÅ

Besöksadress: Kulturhuset Vita Skolan
Skolgatan 1, Broby
Tel. +46 (0) 44-775 60 68
turistinfo@ostragoinge.se
www.ostragoinge.se/TURISM/

HÄSSLEHOLMS TURISM

Besöksadress: Hässleholm Kulturhus
Vattugatan 18, Hässleholm
Tel. +46 (0) 451-26 73 00
turistbyran@hassleholm.se
www.hassleholm.se/turism